

De banaan generatie

VERLIEST
CHINATOWN
ZIJN
ROOTS?

Het rommelt in de uiterlijk zo serene Chinese gemeenschap. De stille revolutie komt niet van buitenaf, maar vanuit de eigen gelederen. De derde generatie jonge Chinezen blijkt beter geïntegreerd dan welke culturele minderheid ook en verliest steeds meer het contact met haar moedercultuur. Veel oudere Chinezen zijn bang dat de ooit zo keurig gesloten en solidaire gemeenschap zal splijten.

TEKST HANS VAN DER VLIET FOTOGRAFIE JACQUELINE DERSJANT

OUDE DOELENSTRAAT | 26-08-07 | 16.02 UUR

OUDEZIJD VORBURGWAL | 26-08-07 | 15.27 UUR

We ontmoeten Kong-Hoi Chong (20) op de bovenste verdieping van het mega-restaurant Oriental City op de hoek van de Oude Doelenstraat en de Oudezijds

Voorburgwal. Geen typisch toeristenrestaurant; het zijn vooral lokale Chinezen die hier hun weg naar de goed gedekte tafels weten te vinden. Kong-Hoi zit ontspannen achter een tafeltje bij het raam. In dit restaurant van zijn oom is hij al jaren kind aan huis. Zijn grote, haast westerse ogen stralen een aanstekelijke vrolijkheid uit en zijn brede mond met volle lippen doen vermoeden dat hij een mix is tussen iets westers en iets Chinees. Maar niets is minder waar. Kong is volbloed Chinees.

'Mijn opa was de eerste uit onze familie die in de jaren zeventig vanuit Hongkong naar Amsterdam vertrok. Hij wilde in de opbloeiende Chinese horeca een beter bestaan voor zijn gezin op bouwen. Na opa kwam al snel mijn vader en de rest van de familie deze kant op. Mijn vader Kam-Tim Chong (56) en moeder Siu-Yuk Lam (50) hebben elkaar in een restaurant in Amsterdam-Oost ontmoet. Voor die tijd hadden ze op heel veel plekken in Nederland en België in de Chinese horeca gewerkt. Maar toen ze elkaar ontmoetten werkte mijn vader al bij Sigma Coatings. Hij zag zichzelf niet oud worden in een restaurant. Mijn ouders zijn al snel in de Watergraafsmeer gaan wonen. Toen mijn zus Hoi-Yan werd geboren heeft mijn moeder haar baan opgezegd. Ze wilde voor de kinderen thuis zijn. Sinds ik studeer werkt ze weer, in een gordijnenatelier.'

Status en verwennerij

In accentloos ABN vertelt Kong-Hoi dat hij zich heel Nederlands voelt en dat hij niet precies kan duiden wat er nu typisch Chinees aan hem is. 'Al op de kleuterschool had ik alleen maar Nederlandse vriendjes. Dat was op de lagere en middelbare school niet heel anders. Ik geloof niet dat ik ooit één Chinese vriend heb gehad. Dan doe

je vooral Nederlandse dingen met elkaar, zoals knikkeren en schommelen. Mijn ouders hebben trouwens ook niet zo heel veel Chinese vrienden. We hebben wel regelmatig contact met de familie. Als we dan bij elkaar zijn, spreken en eten we alleen maar Chinees. Thuis is dat niet anders. Maar ik vind rijst eigenlijk niet zo lekker. Dus als mijn vader avonddienst heeft dan staat er thuis gewoon pizza, pasta of aardappels met jus op tafel. Mijn moeder is niet zo streng.'

Toch ziet Kong-Hoi dat er in het gezin wel degelijk Chinese invloeden merkbaar zijn. 'Chinezen zijn nogal statusgevoelig en scheppen graag op. Ze willen laten zien dat het goed met ze gaat. Als het even kan, heb je een mooie dure auto zoals een Mercedes voor de deur. Je laat je kinderen natuurlijk het liefste rechten studeren. Dat beeld naar de buitenwereld is erg belangrijk. Kinderen spelen een hoofdrol in het gezin en je krijgt vaak cadeautjes van de hele familie. Het Chinese nieuwjaarsfeest is voor mij dus elk jaar weer een hoogtepunt. Ik krijg dan van iedereen van die mooie rode envelopjes met gouden tekens waar geld in zit. Geven brengt geluk. Verder is het bij ons vrij normaal dat je ouders alles betalen wat met leren te maken heeft. Mijn ouders hebben mijn rijbewijs betaald en daarna ook een slipcursus. Ik denk dat ik best verwend ben, maar ze eisen wel dat ik heel erg mijn best doe en hard studeer.'

Als een vis in het water

Kong-Hoi lijkt ondanks zijn Oosterse uiterlijk haast Nederlander dan een Nederlander. Maar misschien is dat juist weer typisch Chinees. Als ze echt voor iets gaan, doen ze het met volle overgave. Het is voor de jonge Kong-Hoi maar moeilijk te duiden hoe hij zijn culturele wortels voeding geeft. 'Ik heb me nooit tot de oude Chinese cul-

Chinatown

Een echte Chinatown zoals in Londen of New York kennen we hier niet, maar de huidige gemêleerde Chinese gemeenschap in Amsterdam concentreert zich vooral rond de Gelderskade, de Zeedijk en de Nieuwmarkt. Chinezen werken er keihard in talloze restaurants, toko's, handelsondernemingen en reisbureautjes. Het is een hechte, bijzonder gesloten gemeenschap, waar je als buitenstaander nauwelijks toegang toe krijgt. Ze hebben ook weinig behoefte om zich te mengen in de Nederlandse samenleving. Chinezen doppen hun eigen boontjes en problemen worden binnenshuis opgelost. Hoewel... daar lijkt met de banaangeneratie verandering in te komen.

tuur aangetrokken gevoeld. Ik ga zelden naar Chinese festivals en dat nieuwe Chinatown-complex in Beverwijk zegt me ook niet veel. Ik heb er wel over gelezen, maar het lijkt me allemaal een beetje nep daar. Ik heb als kind wel op de Chinese school gezeten. Dan moest ik vrijdag hard studeren en op zaterdag naar school. Daar leer je Kantonees, de taal die wordt gesproken in de omgeving van Hongkong. Het meeste ben ik al weer vergeten. Ik lees nauwelijks Chinees en schrijven is al helemaal een ramp.'

Dat dat inderdaad zo is, blijkt als we dimsum en gefrituurde hapjes willen bestellen. Kong-Hoi kan geen kaas maken van de Chinese karakters op de geplastificeerde menukaart en moet afgaan op de kleurige plaatjes. Het Chinese geroezemoes van de gasten op de achtergrond en de exotische geuren van kleurrijke spijzen creëren tijdens het gesprek een bijzondere sfeer. Maar er is hier meer aan de hand. De met karakters bewerkte muren, het kobaltblauwe karperaquarium, de klaterende fontein, het boeddha-beeld, de paarse orchideeën en zeker de gebogen spiegelwand bij de ingang hebben een bijna hypnotiserende werking. En dat is ook precies de bedoeling. Zo praktiseer je als Chinees feng shui. Elk voorwerp wordt nauwkeurig op de juiste plaats gezet, zodat het in perfecte harmonie is met de omgeving en de andere objecten. China en het Chinese denken in een notendop, terwijl je eigenlijk alleen maar een hapje komt eten. Maar Kong-Hoi is zich hier totaal niet van bewust. Zelfs niet van de speciale betekenis van deze buurt voor Amsterdam. Misschien niet zo

'Mijn neef is een banana. HIJ IS GEEL VAN BUITEN, MAAR VAN BINNEN ZO BLANK ALS MAAR KAN. DAT IS TYPISCH VOOR ZIJN GENERATIE'

Chinezen in Amsterdam

- 1911 De Amsterdamse Chinese gemeenschap vindt haar oorsprong in de zomer van 1911, wanneer veel Chinezen werk vinden als stoker en washulp op Nederlandse passagiersschepen. De eerste Chinezen in Amsterdam wonen in speciale gasthuizen in de Bantammerstraat.
- 1929 Tijdens de crisisjaren na de beurskrach van 1929 raken ook de Chinezen in Amsterdam massaal werkloos. Eind jaren dertig worden de meesten van hen min of meer gedwongen gerepatriëerd.
- 1945 Na de Tweede Wereldoorlog oorlog neemt het aantal Chinezen in Nederland in rap tempo toe. Ze komen in het begin vooral mee met Nederlandse remigranten uit de verloren kolonie Indonesië, en starten restaurants die een kruising zijn tussen de Chinese en de Indonesische keuken. Dat blijkt een groot succes. 'De Chinees' trekt al snel grote groepen Chinese immigranten aan uit alle delen van de wereld.
- 1970 Vooral in de jaren zeventig neemt de diversiteit van de Chinese gemeenschap in Amsterdam nog verder toe. Er komen Hongkong-Chinezen, immigranten uit de Volksrepubliek China, maar ook Chinezen die al eerder in Vietnam, Singapore, Maleisië en Suriname zijn neergestreken.
- 2000 Koningin Beatrix opent in september 2000 de Fo Kuang Shan Tempel aan de Zeedijk, de eerste Chinees-boeddhistische tempel in West-Europa.
- 2005 De Chinese buurt in Amsterdam krijgt nu ook Chinese straatnaambordjes.
- 2007 Volgens de laatste schattingen leven er nu zo rond de 12.000 Chinezen in de stad. En elk jaar bezoeken steeds meer Chinezen Amsterdam, zo blijkt uit hotelcijfers, die een stijging laten zien van 11 procent ten opzichte van vorig jaar. Voor Noord-Holland is dat zelfs 23 procent.
- 2020 Voor 2020 verwacht de World Tourism Organization dat 100 miljoen Chinezen naar het buitenland zullen reizen. Van hen zal 20 procent kiezen voor Europa (inclusief het nabije Rusland). Nederland mag tegen die tijd rekenen op 2,9 procent, ofwel bijna 600.000 Chinese verblijfsbezoekers.

vreemd. Vraag een vis ook nooit wat het water zo bijzonder maakt. 'Het is voor mij heel normaal. Ik ging hier altijd boodschappen doen met mijn moeder en tegenwoordig werk ik hier elke zondag in het restaurant van mijn oom. Ik zie het al van kinds af aan. Maar toch voel ik niet bewust een diepe band met dit gebied en de Chinezen hier.'

Op bezoek in Hongkong

In de afgelopen jaren heeft Kong-Hoi een keer of vier zijn familie in Hongkong bezocht. 'Mijn oma die is geremigreerd werd dit jaar tachtig en toen zijn we met de hele familie op het vliegtuig gestapt. Het winkelen in *shopping paradise* Hongkong is wel heel gaaf. We zijn daarna nog met de boot naar China geweest, maar ik vond het daar niet zo bijzonder. Ik kan de mensen maar slecht verstaan en vind ze heel asociaal. Ze boeren, spugen op straat, en maken de hele dag rare geluiden.' Kong-Hoi lijkt vrij los van zijn oorspronkelijke cultuur te staan, maar vertoont niet het klassieke trauma van andere jonge allochtonen die als vogels heen en weer vliegen tussen twee bergen en zich nergens echt thuis voelen. Kong-Hoi voelt zich prima thuis in Amsterdam. 'Ik denk niet dat ik ooit terug naar Hongkong zal gaan.'

Generatiekloof

Op de achtergrond schuift oom Kong-Hai Szeto geruisloos heen en weer. Hij ruimt lege tafeltjes op, maar houdt ons als een oude arend haarscherp in de gaten. Zijn meewarige blik doet vermoeden dat hij er het zijne van denkt. We zijn benieuwd wat hij van de ontwikkelingen binnen de jonge generatie Chinezen vindt. Kong-Hoi's oom aarzelt, maar wil toch graag zijn mening geven. We verhuizen naar het kleine, veel rustigere eettentje in de Oude Doelenstraat, dat ook bij Oriental City hoort. Kong-Hai Szeto (54) kwam in 1974 vanuit Hongkong naar Amsterdam. Al binnen vier

jaar zette hij Oriental City op, een van de grootste en meest succesvolle Chinees-Indonesische restaurants in de stad. Kong-Hai voldoet helemaal aan het clichébeeld dat veel mensen van de Chinese subcultuur hebben. Hij werkt keihard en spreekt na ruim dertig jaar nog steeds slecht Nederlands. Zijn leven voltrekt zich volkomen binnen het gesloten deel van de Chinese gemeenschap. De enige reden dat hij met ons wil praten, en we hem uiteindelijk ook mogen fotograferen, is dat hij aanvoelt dat we geen bedreiging voor zijn neefje en de gemeenschap vormen. 'Mijn neef Kong-Hoi is een banana. Hij is geel van buiten, maar van binnen zo blank als maar kan. Dat is typerend voor zijn generatie. Jongens als hij begrijpen niet genoeg meer van het Chinese denken, van de cultuur. Ze spreken slecht Chinees en weten eigenlijk niets van de Chinese geschiedenis.' Is dat waar Kong-Hoi? 'Eh, ja. Ik denk dat ik ongeveer net zo veel weet als de gemiddelde Nederlander', zegt hij vertwijfeld, terwijl hij steeds nerveuzer aan de boordjes van zijn poloshirt frummelt. Oom Kong-Hai: 'Het is goed om Plato en de westerse geschiedenis te bestuderen, maar ik vind dat ze ook moeten begrijpen waar ze uit voortkomen. China heeft een van de oudste en rijkste culturen. Er is voor Chinezen niets belangrijker dan je eigen bloed. Je familie, daar doe je alles voor. Wat zijn nu de belangrijkste momenten in je leven? Juist: samen zijn met je kinderen, met de familie. Ik ken nog alle namen van mijn opa's, overgroot- en overovergrootvaders, tot wel vierhonderd jaar terug. Kong-Hoi weet waarschijnlijk alleen de namen van zijn opa's. Onze jongeren zijn vrij egoïstisch en lijken eenzaam. Het Chinese denken wordt steeds vager binnen die generatie en bij hun kinderen zal dat niet beter gaan. Het is zoals het verschil tussen de islam en het katholicisme. Dezelfde basis, maar totaal verschillend wat interpretatie betreft. Kong

'Ik vind rijst niet zo lekker. ALS MIJN VADER AVONDDIENST HEEFT, ETEN WE THUIS GEWOON PIZZA, PASTA OF AARDAPPELS MET JUS'

'Ik kan de mensen in China SLECHT VERSTAAN EN VIND ZE HEEL ASOCIAAL. ZE BOEREN, SPUGEN OP STRAAT EN MAKEN RARE GELUIDEN'

Hoi, maar ook mijn jongens bouwen een heel andere geschiedenis op. Daar maak ik me zorgen om.'

Rol van de overheid

Kong-Hai Szeto weet dat klagen alleen niet helpt en heeft zo zijn eigen wijze oplossingen. 'Als er iemand jarig is, roep ik de hele familie bijeen in mijn restaurant. Het is belangrijk om regelmatig samen te zijn, te praten en natuurlijk veel en lekker te eten. Door zo'n feest hou je de jongeren binnen de familie en geven we ze toch mee wat het betekent om Chinees te zijn. Ondertussen vertellen we ze mooie verhalen die typerend zijn voor de oude cultuur. China gaat een steeds belangrijker rol op het we-

reltoneel spelen. Daar kunnen alle jonge Chinezen in Nederland van profiteren. Daar moeten ze zich bewust van worden.' Volgens oom Kong-Hai draagt de Nederlandse overheid ook onbewust een steentje bij aan de 'ontwrichting' van de Chinese jeugd. 'Binnen onze cultuur is het erg belangrijk dat je door hard te werken je eigen geld verdient. Terwijl de jeugd hier zomaar met een beurs kan gaan studeren. Geldverspilling en zonde van de tijd; ze studeren daardoor niet hard genoeg en als ze geen baan vinden krijgen ze een uitkering. Kong-Hoi zou het boek *Rich Dad, Poor Dad* van Robert T. Kiyosaki maar eens moeten lezen. Dat boek leert je om financieel onafhankelijk te zijn van anderen.'

Het is merkbaar dat Kong-Hoi nog nooit zo direct met de wrijving tussen de tweede en derde generatie is geconfronteerd. Hij is volkomen verrast door de openheid van zijn oom en zich duidelijk niet bewust van het kwaad dat zijn oom vol vuur schetst. Zelfs de term 'banana' is hem geheel vreemd. En met zijn twintig jaar is hij een belangrijke vertegenwoordiger van de Chinezen in de stad. Volgens de statistieken is maar liefst een derde van alle Chinezen op dit moment jonger dan 21 en hun stempel op de gemeenschap wordt steeds groter. Kong-Hoi: 'Maar ondanks onze integratie in Amsterdam en de Nederlandse cultuur blijven bepaalde oude Chinese principes intact. Ik weet bijvoorbeeld instinctief dat ik altijd op mijn familie kan vertrouwen. Chinezen helpen elkaar door dik en dun. Als je in de problemen zit, krijg je hulp. Ik weet ook dat als ik werkloos raak er binnen de gemeenschap altijd wel een oom of neef is die dan meteen werk voor me regelt. Ik maak me dan ook geen zorgen; ik kan echt nog alle kanten op.' •

Kong-Hoi (20)

Zoon van Kam-Tim Chong (56) en Siu-Yuk Lam (50), beiden geboren in Hongkong.

Broer van Hoi-Yan (26), geboren in Nederland.

Opleiding Hbo-student commerciële economie.

Voetbal Gek van voetbal, maar wonderlijk genoeg geen fan van Ajax, maar van Arsenal.

Auto Het liefst importeert hij een Nissan Skyline. Kong-Hoi is webmaster voor www.street-race.nl, een site over snelle getunede auto's.

Muziek Dance. Als er een technofeest in de Gashouder op het Westergasfabriekterrein is, is Kong-Hoi zeker van de partij.

WESTERGASFABRIEK | 19-08-07 | 09.40 UUR

